

פרשת העקדה – "כי ברוך אברכה"

(עולת ראיה, חלק א', עמ' צה)

"כי ברוך אברכה" – מה עניינה של הכפילות הזו בנאמר לאברהם?

כאשר מופיע בתנ"ך כפילות בדברי הנביא מצינו שתי גישות.

גישה ראשונה, גישתו של הרד"ק – ר' דוד קמחי: "כפל העניין במילים שונות", ההסבר הפשוט שבדבר הוא שכשהנביא היה מדבר מול הקהל היה לו צורך להדגיש דברים מסויימים. בשונה מן הכתב שניתן לסמן תחת הדבר המודגש קו, בדיבור היכולת להדגיש היא ע"י חזרה על הנאמר שוב פעם. אלא שחזרה זו תשעמם את מי שהבין בפעם הראשונה, לכן הנביא יתחכם ולא חזר ממש על אותם מילים. היהודי הפשוט שמע שני דברים שנראו לו אותו דבר, המבין הבין שהנביא גיוון אך גם אמר לו בכך מסר – לדוגמא: שמע בפעם הראשונה דוגמא מהדומם ולאחר מכן דוגמא מן הצומח.

בעקבות הרד"ק עברו כמה מאות שנים וקמו אב ובנו והם הראשונים שהקבילו בין מילים קשות לבין התוכן של הנבואה. ר' אהרון אלטשולר - מצודת ציון ומצודת דוד. מצודת ציון פירש את המילים הקשות והמצודת דוד פירש את ההבנה שבדבר.

נגד גישה זו יצא חוצץ חזיתית – המלבי"ם. בין בתורה ובין בתנ"ך טען המלבי"ם שלא יכול להיות שהנביא חזר על עצמו פעמיים. בכל פעם המלבי"ם חיפש משמעות לכל מילה שיצאה מפי הנביא, הוא הבין שאין שום מילה מיותרת. הבקיאות של המלבי"ם בתנ"ך הביאה אותו גם להלכה. הוא פירש תוספתאות, מכילות ומדרשי הלכה. בפירושו הוא מצא שמה שהתקשו בהלכה בעצם קשה בפסוקים. הוא טען שאין מילים נרדפות, תמיד יש לימוד נוסף. פעמים אנו מוצאים את פירושו באופן מבריק, ופעמים הוא מיישב בדוחק ונראה על דרך הדרש.

ניתן לקבל את הרעיון של המלבי"ם אך אפשר לומר שלא תמיד אנו יודעים איך ליישם זאת בכל הפסוקים, יש פסוקים שישארו קשים אך זה לא אומר שהרעיון לא נכון. בייחוד בדוגמאות מהתורה אנו נקבל יותר את גישתו של המלבי"ם שהרי התורה נתנה בכתב, שם אין את העניין של ההדגשה שבעל פה.¹

נחזור לפרשת העקדה,

כי ברוך אברכה.

ממקור הסגולה החבויה תצא הברכה, שאוצרות ברכות פנימיות יש בה, ברכת החיים העליונים, ברכת הנשמות היותר מפוארות החנוניות בחן עז האלהים והוד גבורות ישע ימינו, בכל כמות הנפש העליונים והמבורכים.

הברכה שרויה בדבר שלא רואים אותו, "הרבה ארבה את זרעך" – מדובר פה על כמות, אבל יש מקומות שהכמות הופכת לאיכות. יש הרבה יהודים, אבל כל יהודי המשקל הסגולי שלו גדול בזה שיש פה כלל.

¹ הרבה מאוד נביאים נבאו לישראל, אך רק נבואות שנאמרו לדורות נתנו להיכתב. תמיד היה חבל לי על כל אותם נבואות שפספסנו, על כל הרעיונות האדירים שנעלמו. בחג השבועות הראו לי ב'רות רבה' – שם אומר המדרש שלעתיד לבוא ישובו לנו כל אותם הנבואות. אלו הם רעיונות שלא שייכים כעת, אך לעתיד לבוא יהיה להם מקום.

יש תשעה אנשים, מצטרף עוד אחד. הוא מוסיף בכמות ואז זה הופך לאיכות – מניין. עשרה יהודים זה משהו מיוחד.

והרבה ארבה את זרעך.

הופעת הברכה בגילוייה, ברבוי הכמותי, שהרבוי האיכותי מקושר עמו, מכח המפעל הגלוי, ההקרבה המעשית, אבל קלט אל תוכו את כל רזי עולם של הברכה, הצפונה מעין כל.

המקרא עצמו מביא לברכה הזו דוגמא: "ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים" – יש לנו כאן דוגמא כמותית (כחול אשר על שפת הים) ודוגמא איכותית (כוכבי השמים).

ככוכבי השמים.

הברכה הפנימית, הכוללת כל ההויה כולה, בכל עושר עולמיה, ובכל שיא הרום שלהם, הבאה מתוך מעין הקודש הנסתר אשר בלב השואף לאהבת אל חי.

אברהם הגיע בעקידה למדרגה שכל כולה רוחנית.

וכחול אשר על שפת הים.

ברכה גלויה, ברכת הרבוי הכמותי המתגלה לעין כל, המכוונת לאותו המפעל הגלוי של הקרבה המעשית, המלאה אור קודש, של לבת קודש, למלא דבר ד' בפעל.

לעומת הפנימיות של השמים, הארץ שהיא כמותית מדברת על יסוד הריבוי.

כשמדברים על בכח ובפועל, מדברים על קוטביות זו. מבחינת הסגולה הבכח הוא יותר גדול, הכל טמון בו – ככוכבי השמים. הבפועל זה מה שאנו רואים – כחול אשר על שפת הים.

וירש זרעך את שער אויביו, והתברכו בזרעך כל גויי הארץ.

הופעת ישראל בעולם בראשונה בצדו הגלוי, בתור עם בין העמים, עם מוקף משונאים, החפצים לבלעו, והוא מתגבר ומנצח אותם, זאת היא תכונת הברכה הגלויה בישראל. אבל כל זה רק מעבר והכנה לעתיד הגדול, אשר אור ד' הגנוז יתגלה על ישראל, וכל העמים יכירו כי לא עם פשוט בין עמי העולם הוא ישראל, אלא הופעת דבר ד' באנושיות ובכל ההויה, אז בהתגלותה של ההערכה הפנימית של כנסת ישראל ההולכת ונמשכת מתוך האור הפנימי הצפון, שנגמר בשולו, וערכו המשוכלל, בנסיון המקודש הנשגב הזה. לעומת שני ערכים אלה, החצון והפנימי, יבאו בזמנים שונים, בתחלה התכן הגלוי, וירש זרעך את שער אויביו אבל באחרונה הצורה הפנימית תתגבר, ותצא ממחבואה לאור עולם לעיני כל גויים, ויתברר לכל שאי אפשר שימצאו אויבים לגוי, שהוא נושא בתוכו ברכה לכל עמי התבל, ואז יתברכו בזרעך כל גויי הארץ.

"וירש זרעך את שער אויביו, והתברכו בזרעך כל גויי הארץ" – גם כאן יש כפילות. מה הוא הדבר המעט שלילי בחלק הראשון? שתהיה מלחמה, שיהיו אויבים – חילול ה'. אמנם בחלק השני של הכתוב יש כאן צד של קידוש ה', שהסתכלו על עם ישראל בתור משהו מיוחד שניתן ללמוד ממנו.

אותם ערכים שאברהם אבינו הוציא אל הפועל בפרשת העקידה זה מה שנשאר לנו ממנה, בסופו של דבר הצורה הפנימית תתגבר ותצא ממחבואה לאור עולם... לא רק שיש ערך גדול יותר לעולם הרוחני, יתברר שלא שווה להילחם עם עם ישראל, כי הישגיו הם במישור הרוחני שיהיו לטובת כלל האנושות.